

Sygn. akt II CSK 331/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Gminy C.
przeciwko S. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w W.
o zapłatę
oraz z powództwa wzajemnego S. Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością z siedzibą w W.
przeciwko Gminie C.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 16 stycznia 2013 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej - powódki wzajemnej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 17 stycznia 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, pozostawiając temu Sądowi
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powódka Gmina C. wniosła o zasądzenie od pozwanej spółki S. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwoty 85.992,54 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2010 r. tytułem dalszej części kary umownej. Pozwana powództwem wzajemnym wniosła o zasądzenie kwoty 292.206 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 października 2009 r. tytułem wynagrodzenia za wykonanie boiska sportowego z infrastrukturą, dobrowolnie obniżonego o 10% wobec wykonania robót z opóźnieniem.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa, ewentualnie o miarkowanie kary umownej. Pozwana wzajemna wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 16 września 2011 r. oddalił powództwo główne i powództwo wzajemne.

Z podstawy faktycznej rozstrzygnięcia wynika, że strony w dniu 2 października 2008 r., w trybie prawa zamówień publicznych zawarły umowę o budowę ogólnodostępnego boiska sportowego z nawierzchnią poliuretanową przy Szkole Podstawowej w C., przyjmując termin wykonania do dnia 21 listopada 2008 r. i wynagrodzenie ryczałtowe w kwocie 324.500,30 zł brutto, płatne po wystawieniu faktury na podstawie protokołu odbioru, po zakończeniu całości robót. W § 10 zastrzeżono karę umowną, m.in. za opóźnienia w wykonaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,1% wynagrodzenia umownego w okresie pierwszych 30 dni kalendarzowych opóźnienia, liczonego za każdy dzień opóźnienia, 0,3% wynagrodzenia umownego w okresie kolejnych 30 dni kalendarzowych opóźnienia, liczonego za każdy dzień opóźnienia oraz 0,5% wynagrodzenia umownego za każdy następny dzień opóźnienia. Gmina C. przekazała pozwanej spółce teren budowy w dniu 16 października 2008 r. Do dnia 21 października 2009 r. wykonana została betonowa podbudowa boiska. Od dnia 30 października 2008 r. do początku kwietnia 2009r. nie wykonywano robót. W dniu 10 listopada 2008r. pozwana poinformowała, że z przyczyn technicznych nie jest możliwe wykonywanie dalszych prac. W dniu 5 grudnia 2008 r. powódka wezwała do wykonania robót, w odpowiedzi pozwana oświadczyła, że nie może ich podjąć ze względu na złe warunki meteorologiczne. Do położenia powierzchni poliuretanowej wymagane są odpowiednie warunki atmosferyczne, w tym temperatura powyżej 10 stopni w skali

Celsjusza i brak opadów atmosferycznych. W okresie od 21 października do 21 listopada 2008 r. temperatura powietrza w dzień wynosiła od 2,2 do 17,6 stopnia, przeważnie była to jednak temperatura wahająca się od 8,5 do 10 stopni Celsjusza, w nocy od -1,1 do 11,9 stopnia, przeważnie powyżej 7,5 stopnia. W tym okresie: nie odnotowano opadów atmosferycznych w ciągu 15 dni, znikome opady w okresie 6 dni, obfite deszcze przez 6 dni. W nocy 4/5 sierpnia 2009 r. wandalę zabrudzili farbą powierzchnię poliuretanową, co wymagało kolejnych napraw, zakończonych w dniu 31 sierpnia 2009r. Prace zostały zakończone w dniu 3 września 2009 r. W dniu 22 września 2009r. pozwana wystawiła fakturę na kwotę 324.500,30 zł tytułem wynagrodzenia. Powódka wyliczyła karę umowną w kwocie 412.115 zł z tytułu opóźnienia, po korekcie w kwocie 410.492,84 zł. obejmującą okres opóźnienia od dnia 22 listopada 2008r. do dnia 7 września 2009 r. W dniu 23 października 2009 r. Gmina złożyła oświadczenie o potrąceniu kary umownej z wierzytelnością z tytułu wynagrodzenia. Kwota dochodzona pozwem głównym stanowi pozostałą część kary umownej. Powódka zaniechała ubiegania się o dofinansowanie ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej przyjmując, że na skutek potrącenia nie zapłaci pozwanej wynagrodzenia. Sąd I instancji uznał, że opóźnienie uzasadniało nałożenie kary umownej i doszło do skutecznego potrącenia. Sąd na podstawie art. 484 § 2 k.c. miarkował karę w części objętej żądaniem pozwu głównego wskazując, że powódka nie poniosła żadnych kosztów, a wysokość żądanej kwoty była wyższa jak wartość przedmiotu umowy.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 17 stycznia 2012 r. oddalił apelację pozwanej (powódki wzajemnej), która zaskarżyła orzeczenie w części oddalającej powództwo wzajemne. Sąd Apelacyjny uznał, że uzasadnienie Sądu pierwszej instancji zawiera elementy konstrukcyjne niezbędne dla oceny prawidłowości rozstrzygnięcia. Uznał, że możliwe było naliczenie kary umownej za cały czas opóźnienia, gdyż niekorzystne warunki pogodowe i uszkodzenie boiska przez nieznaną sprawców nie mogą stanowić okoliczności, które nie obciążają wykonawcy. Odnosząc się do zarzutu obrazy art. 484 § 2 k.c., Sąd Apelacyjny podkreślił, że kara umowna ma z jednej strony skłonić dłużnika do prawidłowego wykonania zobowiązania, z drugiej – stanowić dla niego rodzaj dolegliwości bez względu na przyczynę niewykonania czy nienależytego wykonania zobowiązania.

W ocenie Sądu Odwoławczego - skoro powódka od umowy nigdy nie odstąpiła - brak było również podstaw do przyjęcia, że wysokość kary umownej powinna odpowiadać wyliczeniu wykonawcy, który zrezygnował z dochodzenia 10% wynagrodzenia w nawiązaniu do innego postanowienia umowy, przewidującego karę w takiej wysokości w razie odstąpienia przez zamawiającego od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy.

Pozwana (powódka wzajemna) wniosła skargę kasacyjną od powyższego wyroku opartą na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. W ramach podstawy prawa materialnego skarżąca powołała naruszenia:

- art. 483 § 1 k.c. oraz art. 471 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię oraz art. 58 § 1 i 2 k.c. i art. 5 k.c. w wyniku przyjęcia, że powódce przysługuje skuteczne roszczenie o zapłatę kary umownej z tytułu opóźnienia wykonania przedmiotu umowy mimo, że wprowadzone w umowie zastrzeżenie nie odwołuje się do żadnych oznaczonych okoliczności stanowiących przyczyny opóźnień, co do których pozwana przyjęła rozszerzoną odpowiedzialność zgodnie z art. 473 § 1 k.c.,
- art. 481 § 1 k.c. z naruszeniem art. 473 § 1 k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię rozszerzającą, z uwagi na przyjęcie, że zastrzeżenie w umowie przez strony umowy kary umownej za opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy w sposób sprzeczny z wymogami art. 473 § 1 k.c. jest dopuszczalne i nie skutkuje nieważnością takiego zapisu z mocy art. 58 § 1 k.c.,
- art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 473 § 1 k.c. poprzez dokonanie niewłaściwej wykładni i przyjęcie dopuszczalności rozszerzenia odpowiedzialności pozwanego z tytułu kar umownych za opóźnienie (niezawinione nienależyte wykonanie umowy) bez względu na okoliczności tego opóźnienia, uznanie tym samym, że pozwana może przyjąć zaostrzoną odpowiedzialność na zasadzie art. 473 § 1 k.c. również za opóźnienie, które zostało spowodowane działaniem lub zaniechaniem powoda, co jest nadużyciem prawa na zasadzie art. 5 k.c.,
- art. 476 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na utożsamianiu kary za opóźnienie zastrzeżonej w umowie z pojęciem kary za zwłokę,

- art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. oraz art. 647 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że pozwana mogłaby się zwolnić od odpowiedzialności z tytułu kar umownych na zasadzie art. 481 § 1 k.c. wyłącznie w przypadku wykazania, iż przekazanie przez powódkę placu budowy 14 dni po zawarciu umowy miało charakter opóźnienia zawinonego przez powódkę, mimo że dla uwolnienia się od kar za zwłokę wymagane jest aby dłużnik wykazał, iż nie ponosi odpowiedzialności za nienależyte wykonanie umowy, co nie jest tożsame z wykazaniem, iż jest ono zawinione przez drugą stronę; roszczenie o zapłatę kary umownej nie powstaje za ten okres, za który dłużnik nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, a nie z uwagi na wykazanie winy drugiej strony,
- art. 647 k.c. w zw. z art. 65 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że z treści umowy łączącej strony nie można wywieść, iż na powódce ciąży obowiązek wydania placu budowy na potrzeby rozpoczęcia i realizacji inwestycji, i że powódka powinna swój obowiązek wykonać niezwłocznie po podpisaniu umowy,
- art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. poprzez przyjęcie, że niekorzystne warunki atmosferyczne uniemożliwiające realizację inwestycji, stanowią okoliczności, za które pozwana ponosi odpowiedzialność na zasadach art. 471 k.c. ponieważ mogła i powinna przewidzieć, iż warunki pogodowe ze względu na sezon jesienno – zimowy mogą być niekorzystne i uniemożliwić realizację inwestycji,
- art. 484 § 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie instytucji miarkowania kary, tj. pominięcie wskazania, iż zasadniczym kryterium miarkowania z uwagi na jej rażące wygórowanie jest stosunek wysokości kary do odszkodowania należnego wierzycielowi; kara umowna jest surogatem odszkodowania i nie może doprowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia wierzyciela; przyjęcie zasadności naliczenia kary w wysokości odpowiadającej wartości kontraktu tj. kwocie 324.500,30 zł przy braku jakiegokolwiek szkody ma charakter penalny, a nie odszkodowawczy.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił również przyczynienia się powoda do opóźnień, które wynikało z wydania placu budowy po 14 dniach od zawarcia, zamiast bezpośrednio po podpisaniu umowy i spowodowało dalsze konsekwencje polegające na przesunięciu harmonogramu prac na okres niekorzystnych warunków atmosferycznych trwających do kwietnia 2009 roku, nie uwzględnił przy miarkowaniu naruszenia przez powoda zasad współdziałania inwestora z wykonawcą podczas realizacji procesu inwestycji budowlanej oraz faktu, iż wszystkie prace, które nie były powiązane z warunkami pogodowymi zostały wykonane w pierwotnie założonym terminie wykonania umowy (prace zrealizowano włącznie z wykonaniem podbudowy betonowej).

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania podniesiono obrazę art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., polegająca na tym, że Sąd Apelacyjny nie zamieścił w treści uzasadnienia (podobnie jak Sąd I instancji) rozważań dotyczących oceny zasadności twierdzeń i zarzutów pozwanej (powódki wzajemnej) co do nieważności zapisu § 10 ust. 2 lit. a umowy z uwagi na jego sprzeczność z art. 484 § 1 k.c. i zasadami współżycia społecznego oraz skutków tej nieważności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Chybiona jest podstawa kasacyjna wskazująca na naruszenie prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Jak zgodnie stwierdza orzecznictwo Sądu Najwyższego i przedstawiciele doktryny prawniczej sporządzenie uzasadnienia nie odpowiadającego wymaganiom, jakie stawia wymieniony przepis, może wyjątkowo wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to miejsce wówczas, gdy skutek uchybienia wymaganiom określającym zasady motywowania orzeczeń nie poddaje się ono kontroli kasacyjnej, w szczególności gdy uzasadnienie nie ma wszystkich koniecznych elementów, bądź zawiera takie braki, które ją uniemożliwiają (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83, z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 100, z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, nie publ., z dnia

16 stycznia 2006 r., V CK 405/04, nie publ., z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, nie publ., z dnia 21 marca 2007 r., I CSK 458/06, nie publ.). Tak daleko idące wady uzasadnienia nie występują, a ocena prawidłowości rozstrzygnięcia jest możliwa. Jakkolwiek Sąd drugiej instancji wprost nie zajął stanowiska w przedmiocie zarzutu nieważności umowy w części zastrzegającej karę umowną jego stanowisko w tym przedmiocie jest wyrażone pośrednio i nie pozostawia wątpliwości co do motywów. Konsekwentnie Sąd Najwyższy związany jest podstawą faktyczną zaskarżonego rozstrzygnięcia. Nie mogą zatem okazać się skuteczne również te zarzuty skargi kasacyjnej, które wprawdzie są sformułowane i powołane w ramach podstawy kasacyjnej naruszenia prawa materialnego, w istocie jednak zmierzają do wzruszenia ustaleń faktycznych, bądź przyjmują odmienne od nich ustalenia już w założeniu stawianych zarzutów uchybień przepisom prawa materialnego. Dotyczy to w szczególności powołanych w skardze art. 647 k.c. w zw. z art. 65 k.c., w części art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. Bezprzedmiotowe jest ponadto odwołanie się do naruszenia art. 647 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, gdyż przepis powyższy nie został wskazany przez Sąd drugiej instancji jako podstawa prawna rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005 r., I CK 201/05, nie publ.).

Istota stanowiska na którym oparta jest skarga, przedstawionego w kilku zarzutach i z częściowo odmienną motywacją, dotyczy niedopuszczalności zastrzeżenia kary umownej za opóźnienie w wykonaniu umowy bez wskazania oznaczonych okoliczności jako przyczyny opóźnień, co ma być konieczne dla przyjęcia rozszerzonej odpowiedzialności dłużnika ponad ustawową przesłankę zwłoki (art. 473 § 1 k.c.), a w ich braku skutkuje sankcją nieważności umowy w tej części (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Odnosząc się do wskazanej kwestii zauważyć należy, że w granicach swobody kontraktowej (art. 353¹ k.c., art. 473 § 1 k.c.) strony mogą umownie ukształtować zakres odpowiedzialności, kompensacji i rozkład ryzyka ponoszenia skutków niewykonania zobowiązania. Przepisy o karze umownej za niewykonanie lub niewłaściwe wykonanie zobowiązania niepieniężnego (art. 483 k.c.) mają charakter dyspozytywny. Od kary umownej odróżnić należy dopuszczalne zastrzeżenie o charakterze gwarancyjnym, nakładające obowiązek zapłaty określonej kwoty pieniężnej w razie niewykonania (niewłaściwego

wykonania) zobowiązania wskutek okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności, do którego nie stosuje się przepisów o karze umownej. Taki charakter będzie miało postanowienie umowne w brzmieniu „za uchybienie terminu”, „bez względu na przyczynę niewykonanie lub niewłaściwe wykonanie zobowiązania”. Kara umowna natomiast może być zastrzeżona w kontrakcie zarówno za zwłokę (kwalifikowane opóźnienie zawinione bezpośrednio przez dłużnika, bądź osoby którymi posługiwał się przy wykonaniu zobowiązania, powstałe z innych przyczyn za które ponosi odpowiedzialność – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 1980 r., II CR 47/97, nie publ.) jak i tzw. opóźnienie proste, polegające na niespełnieniu świadczenia w oznaczonym terminie, a w wypadku nie oznaczenia – po wezwaniu dłużnika przez wierzyciela do wykonania. W wypadku kary umownej za opóźnienie chroniony jest szczególnie interes wierzyciela polegający na terminowym wykonaniu zobowiązania, istotny zwłaszcza w tzw. zobowiązaniach terminowych. Brak podstawy dla nakładania na strony obowiązku wskazywania w umowie, zastrzegającej karę umowną za opóźnienie, dodatkowych okoliczności (przyczyn) opóźnienia, które miałyby wystąpić po stronie dłużnika, zatem ich wprowadzenie zależy od woli stron. Nietrafnie więc skarżący kwestionuje stanowisko Sądu Apelacyjnego w przedmiocie dopuszczalności oznaczenia treści klauzuli kary umownej jako „opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy”. Z tych przyczyn chybiona jest podstawa kasacyjna naruszenia prawa materialnego w zakresie wskazującym na błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 473 § 1 k.c., art. 476 k.c., art. 483 § 1 k.c. oraz art. 471 § 1 k.c. i art. 473 § 1 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c.

Podkreślić jednak należy, że obowiązek zapłaty kary umownej za opóźnienie powstaje wówczas, gdy naruszenie zobowiązania powstało na skutek okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1965 r., I CR 545/63, OSPiKA 1967, nr 4, poz. 97, z dnia 2 czerwca 1970r., II CR 167/70, OSNCP 1970, nr 11, poz. 214, z dnia 27 stycznia 1972 r., I CR 458/71, OSNCP 1972, nr 9, poz. 160, z dnia 13 czerwca 2003 r., III CKN 50/01, nie publ., z dnia 21 września 2007r., V CSK 139/07, OSNC-ZD 2008, nr B, poz. 44, z dnia 26 stycznia 2011r., II CSK 318/10, nie publ.). Kara umowna

co do zasady wpisana jest w reżim odpowiedzialności odszkodowawczej zatem, stanowiąc ryczałtowe odszkodowanie za niewykonanie (niewłaściwe wykonanie) zobowiązania, nie powinna być oderwana od przesłanek odpowiedzialności kontraktowej. Dłużnik może się zwolnić od obowiązku jej zapłaty wykazując, że niewykonanie zobowiązania było następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności. Skarga kasacyjna ogranicza się do dwóch pierwszych, z trzech wskazanych pierwotnie w toku postępowania, przyczyn egzoneracyjnych (brak współdziałania wierzyciela przy przekazywaniu placu budowy, warunki atmosferyczne uniemożliwiające realizację prac, uszkodzenie przedmiotu umowy przez osoby trzecie). Jak stwierdzono wyżej związanie Sądu Najwyższego ustaleniami co do treści umowy, braku terminu wydania terenu inwestycji i obowiązku wezwania przez zamawiającego nie zgłaszającego się wykonawcy do jego przejścia, nie dopuszczeniu się opóźnienia przez zamawiającego w tym przedmiocie uniemożliwia ocenę prawidłowości podstawy skargi kasacyjnej w części kwestionującej ocenę prawną sądu drugiej instancji w zakresie pierwszej ze powołanych przyczyn. Nie można jednak odmówić zasadności skardze w części wskazującej na naruszenie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. przez błędne zastosowanie na skutek nieuwzględnienia przyczyny drugiej. Pozwana kwestionuje stanowisko sądu, że niekorzystne warunki atmosferyczne uniemożliwiające realizację inwestycji, stanowią okoliczności, za które wykonawca ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 471 k.c. ponieważ mógł on i powinien przewidzieć, iż warunki pogodowe ze względu na sezon jesienno – zimowy mogą być niekorzystne i uniemożliwić realizację inwestycji już w terminie przewidzianym dla wykonania robót, a powołanie się na ich wystąpienie po jego upływie nie może być uznane za niezawinioną przyczynę opóźnienia. Rozważając powyższe zagadnienie podnieść należy, że jeżeli dłużnik (tu: zobowiązany do zapłaty kary umownej) może bronić się zarzutem, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności to dla zmiany, polegającej na poszerzeniu lub ograniczeniu zakresu takiej obrony, niezbędna byłaby podstawa prawna. Ustawodawca wprowadził ją wprost m.in. ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do obowiązku wydania surogatów w wypadku zbycia, utraty lub uszkodzenia rzeczy będącej przedmiotem

świadczenia z wyjątkiem zwłoki dotyczącej świadczenia rzeczy oznaczonej co do tożsamości (art. 475 § 2 k.c., art. 478 k.c.), szkód spowodowanych przez inwestora (art. 655 k.c.). Szczególne przepisy regulują także następstwa niemożliwości świadczenia. W obowiązującym stanie prawnym brak podstaw do wywiedzenia z powyższych norm ograniczeń, do których odwołał się Sąd Apelacyjny. Dopiero bowiem element obiektywnej bezprawności zachowania dłużnika umożliwia postawienie mu zarzutu subiektywnie wadliwego postępowania. Miernik staranności, z którym należy zestawić zachowanie dłużnika, aby ocenić je jako niewłaściwe (nienależyte), musi mieć charakter obiektywny. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej i nic innego nie wynika z umowy stron dłużnik, który zachował należytą staranność, nie ponosi odpowiedzialności na niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Przy ocenie tej uwzględniać należy każdorazowo właściwość zobowiązania i cel umowy. Skarżący odwołuje się do obiektywnej przyczyny czasowej przerwy w wykonywaniu na otwartym terenie kilkietapowych prac budowlanych, polegających na robotach przygotowawczych (zniwelowanie terenu, korytowanie), kładzeniu kilku warstw betonowej podbudowy, następnie syntetycznej nawierzchni docelowej z poliuretanu, wymagających zachowania właściwego reżimu i kolejności, w tym sezonowania kolejnych poziomów dla osiągnięcia ich właściwej jakości. Nie można odmówić racji skarżącej, że prace takie nie mogły być z przyczyn technologicznych i zgodnie ze sztuką budowlaną realizowane w warunkach niskich temperatur i nadmiernej wilgotności powietrza. Ich kontynuowanie nie mogłoby bowiem doprowadzić do realizacji celu umowy, jakim było wykonanie boiska o określonych właściwościach użytkowych i parametrach jakościowych. Konkludując, co do zasady, okolicznością ograniczającą zakres odpowiedzialności dłużnika za nienależyte wykonanie zobowiązania polegające na opóźnieniu świadczenia może być także obiektywnie istniejąca i niezależna od niego przyczyna, czasowo uniemożliwiająca wykonanie zobowiązania. Nie jest wykluczone odwoływanie się do takiej przyczyny, jeżeli powstała ona lub trwa nadal po upływie terminu spełnienia świadczenia. Za powyższym stanowiskiem przemawia również wzgląd na potrzebę racjonalnego wyważania interesów uczestników obrotu prawnego.

Rozważenia wymaga, czy podstawą ustalenia wysokości kary umownej za opóźnienie powinien być jeden termin o charakterze ciągłym, czy też możliwe jest przyjęcie jej jako sumy należności wyliczonych odpowiednio do kolejnych okresów opóźnienia. Zdaniem Sądu Najwyższego istota i cel omawianej instytucji prawnej nie sprzeciwiają się przyjęciu, w indywidualnych okolicznościach danej sprawy, że określona suma w rozumieniu art. 483 § 1 k.c. obejmuje należności wyliczone łącznie za różne, nie pozostające w bezpośredniej ciągłości czasowej terminy.

Naruszenie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. uzasadnia podstawę kasacyjną określoną art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. w stopniu skutkującym koniecznością wydania orzeczenia kasatoryjnego (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

Uwzględnienie skargi w powyższym zakresie powoduje że rozważanie zasadności zarzutu naruszenia art. 484 k.c. przez niewłaściwe miarkowanie kary byłoby przedwczesne i bezprzedmiotowe. Niezależnie od tej przyczyny wskazany zarzut i tak podlegałby pominięciu na skutek wadliwego, niepełnego, bo z pominięciem właściwego paragrafu, oznaczenia powołanego w nim przepisu prawa (art. 484 §...). Brak wyraźnego sprecyzowania normy, której naruszenie zarzuca skarga, powoduje, że kontrola kasacyjna jest niemożliwa.

O kosztach postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym orzeczono w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.